

LATVIJAS ĀRSTU ĒTIKAS KODEKSS

*Pieņemts LĀB gada konferencē.
Grozījumi izdarīti 09.10.1998. gada konferencē
un 25.04.2024. biedru sapulcē*

Latvijas Ārstu ētikas kodekss veidots, pamatojoties uz Medicīnas ētikas starptautisko kodeksu, ko 1993. gadā izstrādājusi un atzinusi Pasaules medicīnas asociācija.

1. Ārstu ētikas pamatprincipi

- 1.1. Ārstu darbības pamatprincips ir cieņa pret dzīvību, cilvēci un atsevišķu cilvēku tiesībām neatkarīgi no viņa tautības, rases, ticības, vecuma, dzimuma, politiskiem uzskatiem un stāvokļa sabiedrībā. Kopā ar pārējo sabiedrību ārsts ir atbildīgs par sabiedrības vispārējās veselības uzlabošanu un taisnīgu veselības aprūpes sistēmu.
- 1.2. Ārsta galvenais pienākums ir rūpēties un aizsargāt cilvēku veselību un dzīvību. Ārsts ciena pacienta uzticību un darbojas tikai viņa interesēs, it īpaši — ja paredzama pacienta garīgā un fiziskā stāvokļa pasliktināšanās. Ja pacienta intereses ar savu rīcību apdraud cita persona, ārsta pirmais pienākums ir aizstāvēt pacienta intereses un tikai pēc tam citas personas vai sabiedrības intereses.
- 1.3. Ārsts savus pienākumus veic saskaņā ar likumu un zvērestu, ko viņš devis, beidzot medicīnas augstskolu. Ārsts ir atbildīgs par savu profesionālo kompetenci, teorētisko un praktisko zināšanu līmeņa celšanu, kā arī aktīvi piedalās medicīnas izglītības un praktiskā darba standartu attīstīšanā. Uzņemoties atbildību un pienākumus vai uzdodot veikt šos uzdevumus citiem, ārsts izvērtē savas zināšanas un spējas.
- 1.4. Ārsts tur slepenībā ziņas par pacientu arī pēc pacienta nāves.
- 1.5. Kā profesionālā darbībā, tā privātā dzīvē ārstam jāatturas no tādas uzvedības vai rīcības, kas var apkaunot viņa profesiju vai radīt šaubas par viņa godīgumu.
- 1.6. Ārstam jāatturas no apgrūtinošas vai citādi neatbilstošas reklāmas un mārketinga, kā arī jānodrošina, lai visa informācija, kuru viņš izmanto reklāmai un mārketingam, būtu uz faktiem balstīta un nebūtu maldinoša.
- 1.7. Lai panāktu atbilstošus sociālos un ekonomiskos darba apstākļus un pietiekamu atlīdzību par savu darbu, ārsts piedalās savas profesionālās un citu organizāciju darbā, kas aizstāv ārsta intereses.
- 1.8. Vietā, kur ārsts veic savu profesionālo darbību, viņa rīcībā jābūt atbilstošiem apstākļiem un tehniskajam aprīkojumam. Nekādā gadījumā ārsts nedrīkst darboties savā profesijā apstākļos, kas varētu kompromitēt viņa profesionalitāti un veselības aprūpes kvalitāti.
- 1.9. Ārstam nav jāpieņem darba samaksa vai honorārs, ja tas var izraisīt viņa neatkarības ierobežošanu vai tās atstāšanu novārtā.
- 1.10. Ārstam, kam uzdots kontrolēt citu ārstu, jābūt ļoti piesardzīgam un objektīvam savos izteicienos un slēdzienos. Izpaust tos personām, kas nav nodarbinātas medicīnā, drīkst tikai likumā noteiktos gadījumos.

Kontrolējot nav pieļaujama iejaukšanās ārstēšanas gaitā, izņemot gadījumus, kad tiek kaitēts pacienta veselībai.

2. Ārsta atbildība pret pacientu

2.1. Visās medicīnas nozarēs ārsts nodrošina profesionālu aprūpi; apliecina līdzjūtību un ciena pacienta gribu ārsta un ārstniecības veida izvēlē.

2.2. Ārstam jāsniedz pirmā un neatliekamā palīdzība atbilstoši Ārstniecības likuma 47. pantam.

2.3. Nepieciešamības gadījumā ārstam jānosūta pacients uz konsultāciju pie cita ārsta vai arī jāveicina šādas pacienta vēlēšanās izpilde.

2.4. Ārstam jātur noslēpumā konfidencialās ziņas par saviem pacientiem un kolēģiem. Tās drīkst izpaust tikai ar pacienta atļauju, kā arī tad, ja to prasa likums. Katram pacientam pēc viņa lūguma jāsniedz nepieciešamās ziņas, kas ļautu pacientam izmantot savas tiesības.

2.5. Ārstam jānosaka ārstēšana, kādu viņš uzskata par nepieciešamu, ja pilngadīgais vai nepilngadīgais slimnieks vai viņa tuvinieki nespēj dot savu atļauju un ja citu likumisko pārstāvju nav klāt.

2.6. Ārstam jābūt rīcībnespējīga slimnieka un slimā bērna aizstāvim, ja tuvinieku rīcība neveicina veselības uzlabošanu. Ja ārsts konstatē, ka mazgadīgais slimnieks vai rīcībnespējīgais slimnieks ir bijis pakļauts cietsirdīgai rīcībai, ārstam jālieto vispiemērotākie līdzekļi, lai viņu aizsargātu, nepieciešamības gadījumā nevilcinoties informēt kompetentas varas iestādes.

2.7. Ārstam jābrīdina pacients, ja ārsta morāles principi vai reliģiskā pārliecība neļauj lietot pacienta izvēlētos ārstniecības veidus, kā arī ja ārsts neatzīst pacienta izvēlēto ārstēšanas veida medicīnisko pamatotību.

2.8. Izņemot neatliekamos gadījumus, ārsts var brīvi uzņemties vai arī atteikties izmeklēt pacientu.

2.9. Ārstam jāievēro 1964. gada Helsinku deklarācija "Vadošas rekomendācijas, kas jāievēro ārstiem, iesaistot cilvēkus biomedicīniskos zinātniskos pētījumos" ar tās papildinājumiem par jaunu diagnostikas vai ārstēšanas metožu lietošanu.

2.10. Kad nāve ir neizbēgama, ārstam jāļauj pacientam nomirt ar cieņu, atvieglojot mirstošajam iespējamās ciešanas.

2.11. Ja letāls iznākums tiek uzskatīts par nenovēršamu, galīgo lēmumu par prognozi un ārstēšanas taktiku pieņem ārstu konsīlijs.

2.12. Kad smadzenes ir mirušas, ārsts var uzturēt dzīvību ķermeņa šūnās, ja kādi tā orgāni var noderēt citas cilvēka dzīvības pārdzināšanai, likumā noteiktajā kārtībā.

2.13. Ārstam jāapzinās sava atbildība pret dzīvo donoru, sīki jāpaskaidro viņam un viņa piederīgajiem transplantācijas nepieciešamība, informējot par iespējamiem sarežģījumiem.

2.14. Transplantologs nevar piedalīties potenciālā orgānu donora nāves fakta noteikšanā.

2.15. Prakses ārstam ir tiesības noteikt honorāru, vērtējot gan sniegto palīdzību, gan katra pacienta maksātspēju. Ārstam ir tiesības slimnieku ārstēt bez maksas.

2.16. Ārstam ir pienākums palīdzēt tiesai pieņemt taisnīgu spriedumu.

3. Atbildība pret ārsta profesiju un citām ārstniecības personām

3.1. Profesija prasa no ikviena ārsta godīgumu pret pacientu.

3.2. Profesijas noteiktā pašdisciplīna ir privilēģija un ikvienam ārstam ir pienākums to saglabāt un veicināt.

3.3. Ārsta uzvedībai jābūt nevainojamai, lai tas izpelnītos cieņu, kādai jābūt sabiedrībā pret visiem šīs profesijas pārstāvjiem.

3.4. Ārstam jāizvairās kaitēt savu kolēģu reputācijai, kā arī jāraugās, lai visi ārsti, ar kuriem viņš kopā praktizē, ievērotu Ārstu ētikas kodeksa normas.

3.5. Ārstam jālūdz kompetenta kolēģa padoms, kad diagnostika vai ārstēšana ir sarežģīta vai neskaidra, vai kad to lūdz slimnieks; jānodod šā kolēģa rīcībā visas noderīgās ziņas, skaidri norādot pacientam, ka šis kolēģis turpinās ārstēšanu visā slimības laikā.

3.6. Ja kāds kolēģis lūdz konsultāciju, ārstam par saviem novērojumiem un ieteikumiem jāinformē ārstējošais ārsts un pacients.

3.7. Ārstam jāsadarbojas ar visām personām, kas, pēc viņa domām, var palīdzēt ārstēt slimnieku.

3.8. Ārsts ir tiesīgs sniegt savus pakalpojumus kolēģiem un to ģimenes locekļiem, atsakoties no honorāra.

3.9. Ārstam jāatturas ārstēt pašam sevi un savus ģimenes locekļus, izņemot vienkāršos vai neatliekamos gadījumos.

3.10. Ja konsultāciju lūdz pacients, ko ārstējis cits ārsts, tad, vienojoties ar pacientu, ārstam jācenšas sazināties ar savu kolēģi, lai varētu apmainīties ar vajadzīgām ziņām un savstarpēji pārrunātu novērojumus un secinājumus.

3.11. Ārstam jāsažinās un jāinformē kolēģis, kas turpina ārstēt viņa pacientu, ja pacients slimo ar sabiedrībai bīstamu infekcijas slimību.

3.12. Ārstam jāciens kolēģu pacienta - ārsta attiecības un viņš nedrīkst iejaukties, izņemot, ja kāda no pusēm lūdz to darīt vai ja nepieciešams aizsargāt pacientu no kaitējuma. Tas neliedz ārstam ieteikt pacientam citus rīcības veidus, kuri ir pacienta labākajās interesēs.

3.13. Ārstam pacientu interesēs jāuztur koleģiālas attiecības ar citām ārstniecības personām un jārespektē viņu profesionālā neatkarība.